

El fetiche del crecimiento

Hamilton Clive

Laetoli. Pamplona, 2006

Carlos Taibo | carlos.taibo@uam.es

Professor de Ciència Política de la Universidad Autónoma de Madrid

El fetiche del crecimiento és la traducció castellana del llibre *Growth fetish*, de Clive Hamilton, professor de la Australian National University i director del gabinet d'estudis sobre afers d'interès públic The Australia Institute.

L'obra de Hamilton s'aproxima als nombrosos problemes que neixen d'una societat, la nostra, encantada pels diners i el consum, fenòmens que des de la nostra percepció hauríem d'identificar amb el benestar. El creixement econòmic és, al cap i a la fi, el major reclam de la política, i la seva absència s'interpreta com el principal indicador de fracàs. A més a més, s'estima que la resolució dels problemes vinculats amb la desocupació, amb els serveis socials o amb la pobresa passen necessàriament pel creixement. De la mateixa manera, tot això s'emmarca en una cosmovisió que ens fa pensar que les societats es troben en una permanent línia de progrés amb el creixement com a principal motor.

Malgrat tot, l'abundància que es registra en els països del nord no s'ha traduït en millores palpables en la felicitat i la satisfacció de les persones. Més aviat sembla que els fets han evolucionat en sentit contrari. Tot i que els nivells de renda són importants també per les capes pobres de població, superat cert llindar de riquesa no es produeixen increments

paral·lels de felicitat. En altres paraules, «l'art de viure» que reivindiquen John Stuart Mill (1806-1873) i John Maynard Keynes (1883-1946) no ha guanyat terreny en els darrers decennis. En molts sentits anem a pitjor, en uns països on el neoliberalisme defensa amb fermesa reduccions d'impostos encaminades a que els «consumidors» disposin de més recursos i, conseqüentment, gastin més. «Los actuales productos de lujo serán mañana una necesidad para la mayoría de los habitantes ricos» assenyala Hamilton.

El present llibre ens convida a repensar moltes coses. Sobre la base que és tant possible com desitjable abandonar en la nostra vida econòmica les regles del mercat, l'obra assenyala que és urgent introduir nous indicadors de la realitat econòmica. Hamilton ho anomena Índex de Progrés Genuí (IPG), un barem fonamentat en el fet que els indicadors de benestar que només tenen en compte els béns i els serveis generats tenen poc sentit. «Muchas de las cosas consumidas por la gente quedan fuera del mercado y, sin embargo, afectan a su bienestar.» En conseqüència, l'IPG emfatitza dimensions generalment ignorades: la distribució de la renda o la condició del treball que es desenvolupen a la llar i en organitzacions no lucratives, entre d'altres. Però l'IPG també es preocupa pels costos derivats de la desocupació, pel risc que es computin com a generadors de riquesa els recursos que es destinen a la lluita contra el crim o per la perspectiva que

L'abundància material en els països del nord no s'ha traduït en millores palpables en la felicitat i la satisfacció de les persones. Més aviat sembla que els fets han evolucionat en sentit contrari

no es valorin els efectes negatius de les agressions mediambientals i l'esgotament de matèries primeres.

En *El fetiche del crecimiento* s'emfatitza el fet que hi ha persones que descobreixen que la seva vida millora en el moment que perden el lloc de treball. Una enquesta feta a Europa demostra que un 42% de les dones i un 54% dels homes preferiria, en qualsevol cas, treballa menys hores. I, malgrat tot, els fets es mouen en sentit contrari. Les jornades laborals s'allarguen de tal manera que cada vegada són més les persones que treballen 45 o fins i tot 50 hores setmanals. Sembla com si la lògica del capitalisme es traduís en una prohibició expressa de la reducció de la jornada laboral. A aquest fet s'hi refereix el filòsof i periodista francès André Gorz (1923-2007) quan parla de la necessitat d'«obligar al capital a poner el ahorro en tiempo de trabajo a libre disposición de una sociedad en la que dejen de predominar las actividades sometidas a racionalidad económica». D'aquesta manera, Hamilton assenyalava que la pèrdua de pes del treball assalariat es traduirà en un beneficiós retrocés del consum, de tal manera que «parte del tiempo liberado de la compulsión por trabajar y consumir se podría dedicar a la educación y la mejora personal».

Paral·lelament, s'haurien de perfilar altres iniciatives, com les encaminades a desplegar mesures que limitin les noves inversions en els països rics i fomentin les dirigides als països pobres o actuacions que atenguin se-

riosament la redistribució de la riquesa i del treball en el si dels països desenvolupats. D'aquesta manera, l'opció del decreixement contribuiria poderosament a disminuir els problemes derivats de la sobre població i del tràfic de ciutadans. Així mateix, cal ser conscients que aquesta opció es veurà afavorida per una demografia que comença a mostrar frens al seu creixement.

Finalment, el retrocés que experimentarà l'activitat mercantil es veurà compensat per un creixement de les activitats que s'escapen de la lògica del mercat. «Descenderá el producto interior bruto, pero un indicador de progreso nacional que midiese más exhaustivamente la actividad productiva reflejaría un crecimiento ininterrumpido». De la mateixa manera, cal que siguem conscients que les demandes entre nord i sud són molt diferents, tot i que també cal examinar críticament la situació actual dels països del tercer món. Segurament, en el seu cas, abans que un estricte decreixement, cal iniciar una forma diferent de creixement que les fins avui registrades. |

